

ФАЛЬКЛОРНАЯ ПРАКТИКА 2022

ПАМ'ЯТКА СТУДЭНТА

Правядзенне выніковых мерапрыемстваў.

1.1. **Прадстаўленне справаздач** па фальклорнай практыцы кіраўніку для праверкі – з **29.08** па **02. 09**. За несвоечасовую здачу матэрыялаў мінус “1” бал!

1.2. Праверка справаздачных матэрыялаў кіраўніком – 05.09–09.09.

1.3. Выпраўленне заўваг (па жаданні) – 10.09–11.09.

1.4. Аб'яўленне папярэдніх адзнак – 12.09–13.09.

1.5. Форум “Фальклор, час і мы” – 14.09 (форма правядзення будзе вядома ў верасні) у 14.25.

Залік – 15.09 у 14.25, аўд. 53.

Электронная пошта ВНЛБФ – folkndl@yandex.ru

ПРАВИЛЫ АФАРМЛЕННЯ ФАЛЬКЛОРНЫХ МАТЭРЫЯЛАЎ

Склад справаздачы

Па заканчэнні фальклорнай практыкі студэнт-першакурснік павінен прадставіць кіраўніку сабраныя і сістэматызаваныя фальклорныя матэрыялы, зафіксаваныя на флэш-накапляльніку (флэшцы). Дадзены электронны носьбіт павінен захоўвацца ў папяровым канверце з падпісанай вокладкай і аркушам паперы ўнутры канверта, на якім пазначаны змест таго, што запісана на флэшцы.

Узор афармлення вокладкі канверта:

<p>Матэрыялы фальклорнай практыкі</p> <p>Мацюк Бажэна Юр'еўна</p> <p>Месцы запісаў: г. Вілейка Мінскай вобл.; в. Давыдкі Вілейскага раёна Мінскай вобл.; в. Касцяневічы Вілейскага раёна Мінскай вобл.; в. Ілья Вілейскага раёна Мінскай вобл..</p> <p>Кіраўнік: Іванова І. У.</p> <p>Змест дыску: дзённік, рээстравая ведамасць уліку матэрыялаў, жанравыя карткі, 49 аўдыязапісаў, 5 віэазапісаў, 7 фотаздымакаў</p> <p>2021</p>

Студэнтам аднаго кіраўніка дазваляецца запісваць свае справаздачы на адной флэшцы. У такім выпадку кожны студэнт захоўвае свае справаздачныя матэрыялы ў электроннай папцы са сваім прозвішчам. Змест кожны рыхтуе і

раздрукоўвае свой. Агульнай будзе толькі вокладка, дзе інфармацыя пра збіральніка і месца запісу падаецца спісам.

Акрамя **канверта з флэш-накапляльнікам**, студэнт абавязкова здае:

1. раздрукаваныя **Рэстравыя ведамасці ўліку матэрыялаў**.
2. раздрукаваны і падпісаны практыкантам **Дазвол** на перадачу матэрыялаў у фонд вучэбна-навуковай лабараторыі беларускага фальклору БДУ для іх далейшай апрацоўкі і выкарыстання (абавязкова з подпісам студэнта).

Узор падрыхтоўкі дазволу:

ДАЗВОЛ	
Я, Прозвішча, імя, імя па бацьку, даю згоду на перадачу сваіх справаздачных матэрыялаў па фальклорнай практыцы ў фонд вучэбна-навуковай лабараторыі беларускага фальклору БДУ для іх наступнай апрацоўкі і выкарыстання.	
Дата	Подпіс

Крытэрыі выстаўлення адзнак

Сярэдняя адзнака – **6** балаў – выстаўляецца за выкананне справаздачнага мінімуму: запіс 50 адзінак фальклорнай прозы, змешчаных у дзённіку і на жанравых картках, дзённік фальклорнай практыкі, аўдыя-/відэазапісы. Пры наяўнасці адзначанага мінімуму справаздача прымаецца да праверкі. **У адваротным выпадку практыка лічыцца неадпрацаванай і адзнака не выстаўляецца.**

Студэнт можа павысіць адзнаку за кошт выканання наступных умоў:

- + 1 бал – наяўнасць матэрыялаў па адной з тэм праграмы-апытальніка (гэтая тэма агучваецца перад фальклорнай практыкай);
- + 1 бал – высокая якасць запісаў, правільнае вызначэнне жанраў;
- + 1 бал – з густам аформленая справаздача;
- + 1 бал – перавышэнне мінімуму на 50 %;
- + 1 бал – за лепшы навуковы даклад, агучаны на форуме «Фальклор, час і мы».

На зніжэнне адзнакі ўплываюць наступныя крытэрыі:

- – 1 бал – несвоечасовая здача матэрыялаў практыкі;
- – 1 бал – памылкі пры вызначэнні фальклорных відаў і жанраў;
- – 1 бал – нізкая якасць запісаў;
- – 1 бал – нізкая якасць афармлення справаздачы і жанравых карткаў.

Практыка **не залічваецца**, калі кіраўнік выявіць хоць адзін факт фальсіфікацыі матэрыялаў (перапісвання з анталогій і зборнікаў фальклорных матэрыялаў, капіравання чужых аўдыя- і відэаматэрыялаў і г. д.).

ПАРАДЫ ПА АФАРМЛЕННІ ФАЛЬКЛОРНЫХ МАТЭРЫЯЛАЎ

Справаздачу па фальклорнай практыцы студэнт рыхтуе ў электроннай форме. Частка дакументаў прадстаўляецца ў раздрукаваным і электронным варыянтах (вокладка канверта і змест справаздачы, дазвол і рэестравая ведамасць). **Прадстаўленне відэа- і аўдыязапісаў запісаных матэрыялаў з’яўляецца абавязковым.** Іх адсутнасць не дапускаецца. Пры фіксацыі пісьмовых форм фальклору прадстаўляюцца адпаведныя фотаздымкі ці сканы.

1. Агульныя правілы афармлення электронных носьбітаў

На электронным носьбіце (флэш-накапляльнік) размяшчаюцца тэкставыя файлы, аўдыя, відэа, фота, прыдатныя для прачытання на іншым камп’ютары. Гэта значыць, студэнт павінен у суправаджальным файле пазначыць, з дапамогай якіх праграм адкрываецца той ці іншы запісаны ім файл. Калі выкарыстоўваецца адмысловая кадзіроўка, змяшчаецца на флэшцы праграма, з дапамогай якой файл можна адкрыць і прагледзець.

Кожны з файлаў (акрамя тэкставых) павінен мець каментарый: для фотаздымкаў пазначаецца, што ці хто зняты, па якой прычыне збіральнік уключыў гэтыя здымкі ў справаздачу па фальклорнай практыцы; *афармленне аўдыяматэрыялаў гл. ніжэй*; відэаматэрыялы таксама суправаджаюцца тэкставым файлам з каментарыем.

Справаздача на электронным носьбіце падаецца ў поўным аб’ёме з усімі неабходнымі файламі.

Абавязкова робіцца вокладка на канверт для флэшкі.

У в а г а ! Лічбавыя носьбіты павінны быць у добрым стане (не паламаныя, не падрапаныя).

2. Патрабаванні да афармлення.

Пры афармленні электроннай дакументацыі па фальклорнай практыцы неабходна прытрымлівацца наступнага фармату:

- тып файла – rtf Microsoft Word;
- адзінарны інтэрвал;
- шрыфт Times New Roman, 14 кегль;
- палі: верхняе і ніжняе – 2 см, левае – 3 см, правае – 1,5 см;
- абзацны водступ (чырвоны радок) – 1,25 см, водступы злева і справа – 0; інтэрвалы «перад» і «пасля» – 0.

3. Змест справаздачы

I. Афармленне тытульнай старонкі.

Тытульная старонка афармляецца асобным файлам у адпаведнасці з патрабаваннямі:

Узор:

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт
Філалагічны факультэт

Кафедра тэарэтычнага і
славянскага літаратуразнаўства
Вучэбна-навуковая лабараторыя
беларускага фальклору

ФАЛЬКЛОРНАЯ ПРАКТЫКА
студэнткі I курса спецыяльнасці «Беларуская філалогія»
Мацюк Бажэны Юр'еўны

Месцы запісаў: г. Вілейка Мінскай вобл.;
в. Давыдкі Вілейскага раёна Мінскай вобл.;
в. Касцяневічы Вілейскага раёна Мінскай вобл.;
в. Ілья Вілейскага раёна Мінскай вобл.;
Колькасць адзінак: 76
Час: 14 дзён (з 28 ліпеня па 10 жніўня 2021 г.).

Кіраўнік: Іванова І.У.

МІНСК 2021

II. Асобным файлам афармляецца «Змест фальклорных твораў па жанрах». Параметры старонкі не мяняюцца.

Напрыклад:

Рытуальна-магічная сфера.

Каляндарна-абрадавая паэзія – 28 адзінак, з іх:

- вяснянак – 18;
- жніўных дажынкавых – 7;
- восеньскіх канапляных – 3.

Сучасны гарадскі фальклор – 22 адзінкі, у яго складзе:

- гарадскі раманс – 10;
- садысцкія вершыкі – 12.

Усяго – 50 адзінак.

III. Дзённік фальклорных назіранняў.

У дзённіку падаюцца ўсе абставіны запісаў, інфармацыя пра выканаўцаў (прозвішча, імя, імя па бацьку, год і месца нараджэння, адукацыя, біяграфічныя звесткі, якімі інфарманты маглі падзяліцца з практыкантам ці якія вядомы збіральніку, апісанне знешнасці, манеры выканання), заўвагі да запісаных твораў, фотаздымкі інфармантаў і пэўных артэфактаў (вышываныя і тканыя вырабы, выцінанкі, пляценне, рукапісныя песеннікі і зборнікі замоў, дэбэльскія альбомы, армейскія бланкеты, графіці і пад.). Можна змяшчаць кароткія гістарычныя і этнаграфічныя звесткі пра населены пункт, дзе запісваецца фальклор.

Запісы ў дзённіку афармляюцца падзённа. Дата (дзень і месяц) пішацца злева. Асноўны тэкст афармляецца з новага радка.

Узор афармлення дзённіка па днях з улікам абставін пошуку інфармантаў:

«2 жніўня

Прачнуўшыся раніцай, да мяне прыйшло проста геніяльнае рашэнне маіх “бедаў” з практыкай. І як я магла забыць, што сярод маіх знаёмых ёсць чалавек, які непасрэдна звязаны з фальклорам і які не адкажа аказаць мне дапамогу ў такой нялёгкай справе?

Гэты чалавек – Дзюк Наталля Валер’еўна, хормайстар нашага мясцовага СДК. Лёс звязаў мяне з ёй яшчэ ў дзяцінстве, калі Наталля Валер’еўна запрасіла мяне, тады дзяўчынку 5 гадоў, у свой гурт “Ліхтарыкі”, дзе я, разам з такімі ж дзяўчынкамі і хлопчыкамі, ўпершыню заспявала. А спявалі мы тады не што іншае, як фальклорныя песні. Адсюль і пачалася мая любоў да роднага слова.

Адправілася я ў Дом культуры той жа раніцай. Наталля Валер’еўна сустрэла мяне добрай усмешкай і толькі праз хвілін дзесяць нашага дыялогу мы дайшлі да сутнасці нанесенага мной візіта.

– Фальклорная практыка... Зараз нешта змайструем!

Крыху падумаўшы, Наталля Валер’еўна ўспомніла, дзе сама калісьці збірала мясцовы фальклор, і, запланававшы маршрут на наступны дзень, мы развіталіся. Праца ішла як мокрае гарыць, але план быў намечаны і ад таго мне нават спалася больш спакойна.

1. Як мокрае гарыць.

Заўвага: малыя жанры беларускага фальклору – прымаўка».

[З дзённікавых запісаў студэнткі 1 курса спецыяльнасці “Беларуская філалогія” БАРАВОЙ Алесі, год запісу 2020 г.].

Узор афармлення вокладкі дзённіка амаль цалкам адпавядае афармленню тытульнай старонкі, акрамя назвы дакумента:

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт
Філалагічны факультэт

Кафедра тэарэтычнага і славянскага
літаратуразнаўства
Вучэбна-навуковая лабараторыя
беларускага фальклору

ФАЛЬКЛОРНЫ ДЗЁННІК
студэнткі I курса спецыяльнасці «Беларуская філалогія»
Мацюк Бажэны Юр'еўны

Месцы запісаў: г. Вілейка Мінскай вобл.;
в. Давыдкі Вілейскага раёна Мінскай вобл.;
в. Касцяневічы Вілейскага раёна Мінскай вобл.;
в. Ілья Вілейскага раёна Мінскай вобл.;
Колькасць адзінак: 76
Час: 14 дзён (з 28 ліпеня па 10 жніўня 2021 г.).

Кіраўнік: Іванова І.У.

МІНСК 2021

Пасля першай старонкі з вокладкай неабходна выканаць устаўку разрыву старонкі і пачаць асноўную частку свайго дзённіка з новай старонкі.

Увага! Функцыя «Разрыў старонкі» пры афармленні дзённіка выкарыстоўваецца толькі пасля тытульнай старонкі, перад зместам дзённіка і старонкі з карткамі інфармантаў.

Забараняецца: выкарыстоўваць розныя шрыфты і кеглі; рабіць падкрэсліванні, вылучэнні тлустым і курсівам; выкарыстоўваць аўтаматычную нумарацыю твораў; пакідаць «лішнія» прабелы ў тэксце; карыстацца прабеламі і табуляцыяй замест выроўвання тэксту з дапамогай лінейкі пры ўтварэнні абзаца і размяшчэнні твораў.

У дзённіку абавязкова павінна быць адлюстравана наступная інфармацыя.

1). Пачатковая дата і падрыхтоўчая работа: чаму фальклор збіраецца менавіта ў гэтых мясцінах, хто падказаў, хто дапамог, як шукалі інфармантаў, як яны сустракалі і г. д. Асабліваю каштоўнасць маюць творчыя партрэты выканаўцаў.

2). Пры афармленні дзённіка павінна быць дакладная **пашпартызацыя** твора, каб было абсалютна зразумела, **дзе, калі, ад каго** ён запісаны: прозвішча, імя, імя па бацьку інфарманта, яго год нараджэння, адкуль родам, з якога часу пражывае ў гэтай мясцовасці, ад каго перайшла песня, казка (усё гэта складае ў фалькларыстыцы паняцце «пашпарт фальклорнай адзінкі»). Пры жаданні можна зафіксаваць нацыянальнасць, адукацыю, прафесію, веравызнанне.

Узор афармлення пашпартызацыі твора:

Запісала студэнтка I курса спецыяльнасці «Беларуская філалогія» філалагічнага факультэта БДУ Баравая Алеся Дзмітрыеўна ў в. Мілавіды Расонскага раёна Віцебскай вобласці ад Старыковіч Яўгеніі Пятроўны, 1935 г.н., беларускі, пісьменнай, мясцовай.

3). Характарыстыка абставін выканання: дзе, калі, хто прысутнічаў, рэагаванне, манера выканаўцы, рэплікі падчас выканання і г. д.

Увага! Творы запісваюцца па днях праходжання практыкі адразу пасля інфармацыі пра абставіны запісу, знаёмства з інфармантам і інш.

4). Нумарацыя твораў суцэльная на працягу ўсяго дзённіка. Побач з нумарам запісваецца назва твора. Калі яе не існуе, то назва даецца па першым радку, ніжэй у дужках – азначэнне твора паводле слоў выканаўцы (напрыклад, «Як лён бяруць», «Вясна», «Палотная», «На куста» і г. д.).

Узор запісу твора ў дзённіку:

1. Ой, рана-рана куры запелі... («Каляда»).

[Далей тэкст твора і неабходныя заўвагі. Гэта прыблізна выглядае так:

З а ў в а г і: жанр песні – велічальная калядная дзяўчыне.

З а ў в а г і в ы к а н а ў ц ы: «Куры – гэта пра пеўняў так кажуць»].

5). Кожны дзень практыкі павінны адлюстроўваць запісаныя вамі творы.

6). Пасля апошняга дня назіранняў трэба абавязкова прадставіць *сваю матываваную ацэнку практыкі*: спадабалася ці не і чаму, а таксама парады і пажаданні, якія вы асабіста вынайшлі падчас практыкі (калі такія будуць).

7). «Картка інфарманта», якая змяшчае інфармацыю пра выканаўцу і запісаныя ад яго творы.

Узор афармлення карткі:

Год	Картка інфарманта
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прозвішча, імя, імя па бацьку. 2. Год нараджэння. 3. Пашпартызацыя:<ol style="list-style-type: none"> а) месца запісу; б) нацыянальнасць; в) адукацыя; г) мясцовы ці не (адкуль і калі прыехаў); 4. Колькі адзінак запісана (расшыфраваць па жанрах, напрыклад, агульная колькасць адзінак – 56, з іх:<ul style="list-style-type: none"> • няказкавай прозы: легендарнай – 3; • пазаабрадавай паэзіі: прыпевак – 23; • малых жанраў фальклору: загадак – 30. 5. Збіральнік
	Прозвішча, імя, імя па бацьку

У в а г а ! Колькасць картак інфарманта павінна адпавядаць колькасці выканаўцаў.

IV. Вялікім фальклорным архівам, так як і бібліятэкай, немагчыма карыстацца без дапамогі каталогаў ці баз дадзеных. Менавіта таму практыканты кожную фальклорную адзінку павінны аформіць асобным файлам у форме **жанравай карткі**. Дадзеныя файлы-карткі групіруюцца ў асобныя электронныя папкі па назве населенага пункта, затым – раёна і вобласці (Напрыклад: папка «Брэсцкая вобласць» → «Столінскі раён» → «в. Белавуша» → файлы з жанравымі карткамі, дзе змяшчаюцца запісаныя ў гэтай вёсцы творы).

Узор афармлення жанравай карткі:

Год запісу 2021	Запісала студэнтка I курса спецыяльнасці «Беларуская/руская філалогія» Чаркасава Ірына Віктараўна ў в. Азярышча Мінскага раёна Мінскай вобласці ад Корзун Ганны Піліпаўны (1925 г. н., бел., пісьм., мясцовая)	Жанр: велічальная калядная песня (дзяўчыне) Заўвагі:
1. Ой, рана-рана куры запелі... («Каляда»)		
<i>Прыводзіцца тэкст твора</i>		
Кіраўнік (прозвішча, ініцыялы)		

Увага! На картках размяшчаць фальклорныя творы трэба з указаннем падраздзелаў (напрыклад, Фальклорная проза, Каляндарна-святочная, Купалле: апісанне пляцення вялкоў).

V. Аўдыя- і відэазапісы таксама павінны мець поўную і дакладную пашпартызацыю. Спачатку трэба сказаць, хто вядзе запіс, дзе, калі. У залежнасці ад сітуацыі запісу перад або пасля кожнага твора аб'яўляюцца яго назва, жанравая прыналежнасць, прозвішча выканаўцы з указаннем узросту, адукацыі, крыніц ведаў пра твор, мясцовы ці не, адкуль прыехаў.

Усе запісаныя ў аўдыя-/відэафармаце творы павінны быць пералічаны ў «Змесце аўдыя-/відэазапісаў» у парадку іх выканання.

Узор афармлення зместу аўдыя-/відэазапісаў:

ГОД ЗАПІСУ
Збіральнік: Свірко Вольга Эдуардаўна Інфарманты: Мірончык Ірына Пятроўна (1936) Мірончык Іван Сцяпанавіч (1926) Аксак Тамара Рыгораўна (1932) <i>Заўвага! Расказваюць разам.</i>
1. Гульні на Каляды. 2. Размова пра калядную варажбу. 3. Размова пра сватанне. і г.д.

Гэты змест абавязкова раздрукоўваецца і ўкладаецца ў канверт разам з флэшкай (гл. раздзел «»). На самім канверце павінна змяшчацца раздрукаваная вокладка.

VI. Неабходна таксама скласці рээстравую ведамасць уліку запісаных матэрыялаў (пажадана гэта рабіць у Microsoft Office Excel) і раздрукоўваць з разлікам на альбомную старонку.

Узор запісу:

Рээстравая ведамасць уліку матэрыялаў
(УКАЗАЦЬ ВОБЛАСЦЬ).

Нумар папкі (запаўняецца супрацоўнікам і лабараторы)	ГГод запіс у	Месца запісу (вёска, горад, пасёлак, раён, вобласць)	Агульная колькасць адзінак, з іх па жанрах	Інфармант (указаць год нараджэння)	Збіральнік (указаць спецыяльнасць)
	2021	в. Казацкія Балсуны Веткаўскага раёна	120 адзінак, з іх па жанрах: фальклорная няказкавая проза: легендарная – 5; фальклорная магічная проза: прыкметы – 18; пазаабрадава я лірыка: бытавая: сямейныя песні – 25; любоўныя песні – 12; прыпеўкі – 60.	І. П. Нікіфарэнк а (1945)	А. А. Андрэева, руская філалогія

Увага! Калі матэрыял збіраўся ў розных абласцях, то ствараюцца асобныя рээстравыя ведамасці па кожнай вобласці.

ПАТРАБАВАННІ ДА ЗАПІСУ ФАЛЬКЛОРНЫХ МАТЭРЫЯЛАЎ

1. Пры наборы фальклорных тэкстаў абавязкова захоўвайце ўсе асаблівасці мясцовай гаворкі, дайце характарыстыку дыялекту (окаюць ці акаюць).

2. Запішыце тлумачэнні выканаўцаў незразумелых слоў ці выказаў.

3. Пастаўце націскі (гуляла, гуляла).

4. У паэтычных творах дакладна вызначце радкі, строфы, прыпеў, паўторы, часціцы і выклічнікі.

5. Дакладнасць – галоўная якасць запісу фальклорнага твора. Лепш зрабіце пропуск, але не рэдагуйце твор, не дапісвайце таго, чаго там не было, і не выдаляйце з тэксту грубыя ці лаенкавыя словы.

Не злоўжывайце часам і фізічнымі магчымасцямі выканаўцаў. Тэмы размоў падкажа наш апытальнік. Напачатку папрасіце іх расказаць ці праспяваць самыя ўлюбёныя творы. У момант выканання нельга спыняць спевака. Усе пытанні задаюцца пасля.

Фальклорнай адзінкай лічыцца:

- кожны асобны твор любога жанру;
- апісанне абраду;
- дакладна запісаны **разгорнуты адказ** інфарманта на пытанні праграмы.

Парада

Майце на ўвазе, што **начытаныя** на дыктафон творы фальклорнай адзінкай не лічацца! Калі гэта асабістыя запісы бабулі, або маці, або іншых родных ці заёмых вам людзей, лепш іх сфатаграфавать і прыкласці фота, але не начытваць на дыктафон як самастойныя адзінкі. У падлік яны ўключаюцца.

Начытаныя на дыктафон творы з хрэстаматый і любых зборнікаў фальклорных твораў **ФАЛЬКЛОРНАЙ АДЗІНКАЙ НЕ З'ЯЎЛЯЮЦЦА І Ў ПАДЛІК НЕ ЎКЛЮЧАЮЦЦА!**

Кароткія або недакладна запісаныя адказы інфармантаў выкарыстоўвайце ў дзённіку. На карткі яны не пераносяцца.

Спадзяёмся, што вы ўлічыце нашы парады і аформіце справаздачу належным чынам. Пспехаў!